OPERA. Bona opera, & actiones bonæ; harum meritum, & necessitas. 309
ORATIO. Necessitas, virtus, conditiones orationis &c. 330
OTIUM. Labor. Negotium. Otii fuga. Necessitas, qua fideles omnes operari tenentur. 363

P

PAUPERTAS. Paupertas spiritus. Paupertas voluntaria, & religiosa; ejus bona &c. 380
PAX. Pax cordis. Fallax pax Peccatorum. Pax ex bona conscientia profecta. 393
PECCATUM MORTALE; ejus enormitas, effectus, & quidquid ad hoc pertinet argumentum. 409
PECCATUM VENIALE. 430
PERSEVERANTIA. Perseverantia in virtute, & pietate. Inconstantia in bono &c. 450
POENITENTIA Virtus. Necessitas, efficacia, & conditiones pœnitentiæ &c. 462
PRÆCEPTA DEI; eorum observandorum obligatio; obedientia legibus supremi hujus Domini debita. 491
PRÆDESTINATIO. Reprobatio. Exiguus electorum numerus &c. 503
PRÆSENTIA DEI. Praxis præsentiæ Dei. Effectus, quos in anima gignit &c. 523
PROCRASTINATIO Pœnitentiæ. Pœnitentia ad mortem dilata suspicione non vacat, & sæpe inutilis est. Impœnitentia finalis &c. 536
PROSPERITAS. Prosperitas justorum, & iniquorum. Pericula; & mala prosperitatis. 559
PROVIDENTIA DEI. Cura, quam gerit necessitatem spiritualium, atque temporalium hominum. Confidentia, quam in illa habere debemus, & submissio illius consiliis, atque imperiis præstanda. 573
PRUDENTIA. Prudentia christiana. Prudentia sæculi. Vera, & falsa prudentia, Politica &c. 593
PURGATORIUM. Pœnæ, quæ ibi perferuntur. Charitas erga defunctos. Preces pro mortuis. 608

BIBLIOTHECA CONCIONATORIA.

LEX EVANGELICA.

Lex novâ, sublimitas mysteriorum ejus, disciplina, illius sanctitas, Jesu Christi doctrina, Evangelica effata, &c.

MONITUM.

Liquid jam de hoc argumento delibavimus, ubi sermo fuit de mandatis Dei in lege veteri irrogatis, atque instauratis in recenti: sed cum ibi locuti simus de obedientia erga legem generatim quin veteris, aut novæ peculiariter meminerimus, istic singillatim de Evangelica legis præstantia, & sanctitate verba facimus, de illius dignitate supra legem a Moyse latam, & quatenus est norma vitæ, ac morum Christi fidelium.

Hic tamen nequaquam ea repetemus, quæ alibi dicta sunt de Evangelii promulgatione, de Ecclesia, fideique institutione, immo neque de officiis, Christiani nominis professioni inhærentibus; hæc separata sunt argumenta, ac prorsus diversa, licet aliquam secum habeant rationem, & nexum. Quamobrem si quid de illis dicendum erit, eorum tituli consulentur. Sin autem doctrinâ Jesu Christi in Evangelio contenta, & supremi hujus legislatoris lex nimiæ late patens argumentum videatur, novum tamen non est, immo compendium quodammodo est sermonum omnium, qui umquam habiti fuerunt. Admonendum dumtaxat est, legem Evangelicam duobus modis considerari posse, vel tamquam impressam, insculptamque cordibus fidelium, quo in sensu S. Paulus, & post illum sancti Patres fere semper illam accipiunt; vel tamquam scriptam in divino volumine, quod Evangelium dicimus, ac in aliis libris, qui novum testamentum componunt: Quemadmodum vero altera quidem medium, altera finis est, utraque confunditur, cum de nova lege sermo est, non secus ac nomina Evangelii doctrinæ, legis, & religionis; magistri, legislatoris, doctoris; quod nullam parere debet confusionem in sermonibus, qui de hoc argumento fient, quia hæc omnia Evangelicam legem, ejusque auctorem respiciunt.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Varia sermonum hujus argumenti systemata.

1. DEI Filius cum in terram venit futurus hominum Salvator, propter hujus tituli gloriam illum etiam assumere debuit magistri, & legislatoris, ut doceret eos vias salutis, eisque leges irrogaret, ut illos ad beatum hunc finem deduceret. Itaque utrumque ille officium exercuit verbo, & exemplo doctrinam prorsus cœlestem illis tradens, atque legem novam constituens, quæ medium esset necessarium, & inevitabile ad æternam beatitudinem consequendam. Doctrina, quam ille docuit, & prædicavit, continetur in Evangelio, quod simul est lex ejus, quam Spiritus sanctus primum scripsit in cordibus, & quam Apostoli mox in omnem terrarum orbem protulerunt; sed in transfigurationis mysterio hic Homo-Deus declaratus fuit hominum doctor, & legislator æterni Patris sui voce, quæ palam in Thabor audita fuit. De hac autem lege animus fert ad vos loqui, ut illi vosmet subjiciatis hilariter, eamque fideliter adimpleatis. 1. Æquitas hujus legis. 2. Illius servandæ facilitas. 3. Fructus, atque utilitas, quæ ex ejusdem observatione procedunt, nobis persuadere debent illam legum omnium justissimam esse, facillimam, utilissimamque. Hæc erit sermonis partitio.

Pars prima. Hæc justissima lex est, quæ fuerit umquam; quia nobis suadet interiorem, exterioremque cultum, quem debemus Deo; obedientiam, & submissionem magistris, ac superioribus nostris: charitatem erga æquales, lenitatem, & indulgentiam erga subditos, nosque ipsos ad altissimum perfectionis gradum adducit. Hæc, mea quidem sententia, generatim ad omnia justitiæ genera spectant; quod facile est in lege Evangelica probare nobis sigillatim hæc omnia officia præscribente, atque imperante, ut illa fideliter obeamus; ita ut omnis & publica, & privata felicitas unice adhæreat exactæ omnium præceptorum, quæ in lege hæc continentur, observantiæ. Hinc sequitur illam perfectissimam esse, sanctissimam, ac præ legibus omnibus unam rectæ rationi maxime conformem. 1. Si comparetur cum Philosophorum, aliorumque legislatorum institutis, qui vitia, aliaque permiserunt mala, quæ optimas evertere poterat regulas, quæ ab ipsis fuerant constitutæ. 2. Cum lege veteri per Moysem Judaico irrogata populo, quæ licet a Deo profecta, bona, justa, sanctaque esset, plurima tamen ferebat ob duritiem cordis populi ejusdem; præterquamquod non aliud erat, quam præparatio, & dispositio legi Evangelicæ, quæ toto cœlo sanctior est, atque perfectior. Quia licet humanæ sit accommodata imbecillitati, nihilque præter vires nostras præcipiat, omnia tamen peccati genera prohibet, eaque radicitus convellit imperans affectuum nostrorum mortificationem, & non exteriores dumtaxat actus prohibens, verum etiam inhonestas cogitationes, injusta, & voluntaria desideria proscribens. Deinde virtutes ea in perfectione præscribit, quam aliæ leges numquam attigerunt, humilitatem cordis, spiritus paupertatem, inimicorum amorem, similesque virtutes, quibus Christiani ad eminentem perfectionem attolluntur; sed quas cæteri legislatores ne de nomine quidem cognoverunt.

Pars altera. Hæc lenissima est, atque facillima præ cæteris legibus, quæ observetur, quamvis multa præcipiat, quæ gravia, & naturæ corruptæ contraria videntur; puta, sensuum, affectuumque eorum mortificationem, qui æquiores videntur; sui ipsius abdicationem, austeræque pœnitentiæ severitatem. Etenim postquam ostensum fuerit præter paucissima præcepta nihil nobis juberi, nisi quod naturalis lex inevitabili necessitate præcipit observatum, satis est illam 1. Cum veteri lege conferre, quæ infinitis repleta est legalibus cæremoniis, & quæ eam non præbet gratiam, auxiliumque, quod ad Evangelicam servandam nobis confertur; quamobrem illa quidem lex dicitur severitatis, hæc autem mansuetudinis, & charitatis eo usque, ut omnia illius præcepta ad solam redigantur, ac referantur charitatem. 2. Lex hæc lenis est, & facilis si cum mundi legibus conferatur, in servitutem redigentibus eos, qui se iisdem subjiciunt. 3. Quam gravior est lex affectuum nostrorum, ambitionis, avaritiæ, ipsarumque voluptatum nostrarum.

Tertia pars. Bona, quæ lex Evangelica nobis procuravit: libertas filiorum Dei, medium semper vivendi in hac vita contentos, omnibus humanis casibus resistendi, atque æternam felicitatem acquirendi &c. Humanæ leges constitutæ sunt propter tranquillitatem, ac temporalem reipublicæ felicitatem, necnon ad subditorum beatitudinem; sed præterquamquod lex Evangelica una omnium maxime apta, immo etiam necessaria est fovendæ in regnis atque rebuspublicis paci, illis etiam, qui fideles ejusdem observatores extiterint, æternam spondet felicitatem; eos regit, atque beatæ pacis promissione recreat, & solatur.

II. Evangelium tribus modis potest considerari.

1. Tamquam felix nuntium, quod annuntiatur; hoc enim nominis ratio significat. Et sane libertatis nostræ tempus advenit, nobisque nuntiatur, in nostra potestate esse positum liberari a peccati, dæmonisque servitute, qui tamdiu regnavit in mundo; nobis Salvatorem adesse, qui ab æterna morte nos eruit, cui ex ipso sæculorum initio fueramus addicti: ad nos hos salutis dies pertinere, quorum omnes homines esse possunt participes; cœlum, cujus janua erat obstructa, nunc referatum esse, nobisque esse jus ad æternam felicitatem, quam Dei filius sanguine suo nobis promeruit, & acquisivit. Quod felicius nuncium? Non minorem nobis afferre debet lætitiam, quam cum primum ab Angelis nuntium fuit; quia ad nostrum singulos peculiariter pertinet, & nobis hodierna quoque die nuntiatum.

2. Tamquam admirabilis, & prorsus nova doctrina, quam magister de cœlo dilapsus homines docuit, qui in profunda rerum omnium, quæ ad salutem pertinent, ignorantia versabantur. Doctrina toto cœlo præstantior, quam omnium veterum philosophorum, qui omnes impenderunt meditationes suas, ut posteris bene vivendi præcepta relinquerent. Doctrina, quæ mundo abstulit omnia fallacia præjudicia, & quæ nobis eas virtutes, regulasque tradidit, quarum nomen ipsum omnes antiquitatis sapientes fefellit.

3. Tamquam lex; retinuit etiam nomen novæ legis, legis gratiæ, legis misericordiæ, veteri lege Israelitis tradita præstantior: lex charitatis, quæ insculpta, ac impressa est in cordibus nostris, quæ nos regit, & ad prorsus aliam perfectionem extollit; quæ nobis prohibet, quidquid saluti nostræ noxium est, & præcipit, quidquid æternæ felicitati nostræ potest conferre.

III. Avertere a malo, & facere bonum duo sunt inevitabilia rationabilis hominis officia: & duo sunt, quæ lex naturæ nos docet; ad quæ tamen Evangelica lex nos vehementi, efficacique ratione adducit.

1. Nullum est malum, videlicet peccatum, quod non prohibeat, ipsam etiam mali radicem obtruncans. 2. Nulla virtus est, quam non præcipiat, & ad perfectionis apicem non attollat.

IV. Legis Evangelicæ bona, & prærogativæ præ veteri scripta lege Dei populo tradita.

1. Efficit ut ex amore, & charitate operemur, cum Judæi ex metu agant tantummodo: ita lex scripta lex erat servitutis, quæ minarum metu illos in officio continebat: prima pro servis erat, altera pro filiis. 2. Lex Evangelica longe facilior est, quæ observetur, quippe quæ soluta est plurimis cæremoniis, præceptisque, quorum prævaricatio sæpe morte plectebatur, atque in solo præcepto charitatis contenta. 3. Promissiones, & præmia in lege gratiæ longe uberiora sunt, atque præstantiora; etenim qui illam fideliter observaverint, æternam sunt beatitudinem consecuti, cum veteris legis observatoribus temporalia tantummodo præmia promittentur.

V. Quod ut plurimum parit rebelliones, contradictiones vel inobservantiam in iis, quæ ad Evangelicam legem pertinent, fluit ex duobus capitibus, quæ duabus contrariis propositionibus oppugnari possunt: alii eam injustitiæ, duritiæ alii eamdem insimulant. Verum e contra illam æquam, & facilem esse affirmo; unde inferri possunt hæ duæ practicæ conclusiones, quæ sermonis partitionem efficient.

Conclusio prima. Evangelica hæc lex justa est; igitur sine murmure, & contradictione, quæ nostri duntaxat spiritus, ac voluntatis rebellionem ostendunt, illi est obtemperandum.

Altera. Lex hæc facilis est, nihilque nimis severum habet, vel quod vires superet nostras: gratia quippe nobis fert opem, ob id numquam deficientem; igitur observanda est sine illis dispensationibus, ac lenimentis, quæ a plerisque Fidelium adhibentur.

VI. 1. Studium, & meditatio Evangelii, quod filii Dei lex est, & doctrina, magis serium, ac necessarium hominis Christiani esse debet negotium. 2. Legis hujus ignorantia confusio est Christianorum, malorum eorumdem, & mox æternæ damnationis causa.

VII. 1. Veritas Evangelii fallacibus malorum christianorum placitis oppugnatur. 2. Evangelii sanctitas eorum moribus polluitur; sub alia lege vivere crederentur. 3. Evangelii virus frigore, ac modico ignavorum christianorum zelo deteritur.

VIII. Credunt alii legem Evangelicam, qua viam salutis docemur, nihil nisi suave, & mite, nihil grave, ac durum habere; illis filii Dei verbis innixi; *Jugum meum suave est, & onus meum leve*. Vera dicunt quodam in sensu, at in alio falluntur. Alii eam difficillimam, ac non ferendam putant, quia numquam illius suavitatem fuerunt experti. Utroque errorem auferre contendam.

1. Illis ostendam, salutis viam longe arctiorem, quam putent, sibique vim inferendam, ut Jesu Christi lex observetur. 2. His vero, salutis viam esse faciliorem, quam existiment, latamque fieri cum fervore ingredientibus illam. *P. Aurelianensis tomo primo sermonum.*

Legis complementum in duobus consistit. IX.

1. Ut nos cum humilitate subjiciamus indiscriminatim iis omnibus, quæ præcipiuntur, quin ullam dispensationem affectemus.

2. Ut fortiter superare conemur omnes difficultates, quæ in legis hujus observatione inveniuntur. *Ex P. Bourdalove in sermone Purificationis.*

Jesu Christi legem bifariam considerare possumus. X.

1. in seipsa. 2. in obligatione illius. Lex colenda est cum seipsa sancta est; & eidem parendum, cum strictim obligat.

1. Nihil Christiana lege sanctius; igitur cum reverentia recipienda est.

2. Nihil arctius obligat quam hæc lex, igitur summa cum sollicitudine, ac fide illi parendum est. *Ex libro cui titulus*, Essais de sermon. pour le Careme, *tomo primo.*

Dei lex cognoscenda est, & fideliter observanda: XI.
hæ duæ veritates in dubium revocari non possunt; non secus ac antiqui nequit, alteram ab altera supponi, & æqualis esse necessitatis.

1. Dei filius novam legem promulgans hominibus omnia tradidit lumina ad cognoscendum necessaria, quod lex hæc sola vera est, & sola ad salutem necessaria: ideoque illos, quibus annuntiata est, & qui illam norunt, nullam hac in re prætexere posse ignorantiam.

2. Nobis omnes contulit vires, ac necessaria adminicula ad illam adimplendam; ideoque infirmitatis, ac impotentiæ excusatio non est admittenda. *P. Giroust in Adventu.*

Recentes Concionatores. XII. 1. Lex Evangelica plena est sapientiæ, & præ cæteris legibus æquissima. Hæc prima est propositio. 2. Lex hæc summopere est amabilis, & legum omnium suavissima. Rationes duæ, secundum quas applicare debemus legem Jesu Christi & spiritui nostro, & cordi. *Ex P. Bourdalove Dominica secunda Quadragesimæ.*

XIII. 1. Doctrinæ, & Evangelicæ legis præstantia palam ostendit dignitatem magistri, qui docuit illam; & hoc unum ex illis argumentis est, quæ de legislatoris divinitate persuadere nos debent. 2. Vicissim magistri dignitas legislatoris inevitabili necessitate nos cogit doctrinam illius sequi, & legi ejusdem obtemperare. *Ex Auctore sermonum in omnia Ethica Christiana argumenta, sermone pro feria quarta post tertiam Quadragesimæ Dominicam.*

XIV. 1. Evangelium est vitæ regula, ac fidelium in omnibus actionibus norma. 2. Vita, & disciplina fidelium quodammodo probare debent Evangelium, & ostendere, hoc ab illis credi, facile, & cum honore observari.

XV. 1. Evangelicæ legis libertas opposita est servituti legis mundi. 2. Suavitas legis Evangelicæ opposita est severitati legis mundi. 3. Sanctitas legis Evangelicæ opposita est nequitiæ legis mundi.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes, Auctoresque, unde hauriri copia potest ad propositas Concionum structuras exornandas.

SAnctus Ambrosius *Epistola* 72. docet, Dei filium in lege nova nobis perfectiora, quam in veteri, dedisse præcepta. Sancti Patres.

Idem *Serm.* 21. *in Psalm.* 118. hæc explicans verba, *Pax multa diligentibus legem tuam*, docet legem antiquam non potuisse conferre pacem populo, qui semper in bello fuit; sed veram pacem Evangelicæ legi servatam fuisse.

S. Augustinus *lib.* 3. *contra duas epist. Pelag. cap.* 4. ostendit quid Christianismus de veteri lege retinuerit, & quid rejecerit.

Idem, vel incertus auctor quæstionum veteris, novique testamenti parte 3. qu. 102. docet in quo discrepet lex nova ab antiqua.

Idem *lib.* 2. *contra adversarium legis, & Prophetarum*. rationem reddit, cur Apostolus antiquam legem mortis ministerium appellet. *Ministratio mortis*, 2. ad Cor. 3. recentem vero, ministerium spiritus: *ministratio spiritus.*

S. Chrysostomus sermone primo in Evangelium S. Matthæi loquitur de præstantia, & utilitate Evangelii.

Origenes *Homil.* 25. *in cap.* 23. *Matth.* de iis loquitur, qui minutas legis cæremonias observant, & graviora negligunt præcepta.

S. Chrysostomus in caput 4. Epistolæ ad Galat. ostendit legem veterem Judæis tamquam pueris datam fuisse, ut ad perfectionem nempe Evangelicam disponerentur.

Tertullianus in Apologetico cap. 46. docet exemplis, quam sapientiores, & innocentiores fuerint Christiani qui Evangelicam legem secuti sunt, quam qui inter Ethnicos legislatores fuere.

S. Justinus *Epist. ad Diognet.* ostendit quam sancti, perfectique fuerint Christiani, qui Evangelica dogmata secuti sunt.

Lactantius *lib.* 4. *de vera sapientia cap.* 23. prolixo sermone ostendit, prudentiæ esse, a legislatore eam, quam ipse tulit, legem observari, quod Dei filius præstitit.

Ascetici, Mistique. P. Ludovicus Granatensis in meditationibus de vita Domini loquitur de doctrina, quam ille docuit.

P. Ludovicus Franciscus de Argentano in collationibus de magnalibus Jesu, collectione sexta loquitur de luminibus, quæ Evangelium attulit mundo, & magnis veritatibus, quas docuit.

Balinghen *in præpar. ad locos communes* docet quam necessaria ad bene vivendum sit Scripturæ sanctæ, præsertim vero Evangelii lectio.

Christianæ cogitationes ad calcem parvulum continent tractatum de puritate, & innocentia, quam ex nobis christiana lex exigit.

Liber cui titulus: Theologia moralis S. August. satis amplum habet de veteri, novaque lege tractatum.

Theologus Gallus *Maranda* lib. 6. fusius de lege Evangelica loquitur.

In altera parte tractatus de christianæ religionis veritate cap. 13. probatur, novi testamenti scripturam a nobis tamquam divina habenda.

In morali christiana in *pater* tractatu prœmiali, sermo est de moralis christianæ, quam videlicet docet Evangelium, prærogativis.

Recentes Concionatores. In libro, cui titulus *Essais de sermons pour le Carême* Tom. 1. sermo est de lege, Dominica secunda; ac in iisdem prio Advertu sermone tertio ostenditur nobis satis luminis esse ad officia nostra cognoscenda, satisque virium ad eadem explenda.

Sarazin in adventu Tomo 1. prolixum habet de Jesu Christo legislatore sermonem, ubi plurima hujus habentur argumenti.

Reina *Conc.* 19. *num.* 12. loquitur de duritie legis antiquæ, & recentis suavitate.

P. Bourdalove in sermonibus sub ejus nomine editis, de lege sermonem habet pro secunda Quadragesimæ Dominica; cujus argumentum, & partitionem superius attulimus.

P. Aurelianensis tomo 1. sermonem habet de severitate Evangelii, & suavi jugo Jesu Christi.

P. Giroust in Adventu tomo 1. loquitur de divinæ legis observantia.

Concionatores in Purificationis mysterium, omnes fere de obedientia legi loquuntur.

Auctor sermonum in omnia Ethicæ Christianæ argumenta loquitur de lege, & doctrina filii Dei, sermone pro feria quarta post tertiam Quadragesimæ Dominicam.

Abbas de Monmore homilia in Evangelium quintæ Dominicæ post Pentecosten loquitur de novæ legis præ antiqua prærogativis.

Qui collectanea ediderunt. Ludovicus Granatensis in locis communibus *Tit. Evangelium.*

Raynerius de Pisis *in Pantheologia*, Titulo *novæ legis.*

Labatha in *Apparatu*, Titulo *Evangelium* septem habet vel octo hujus argumenti articulos.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, & applicationes Scripturæ huic argumento.

Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Psalm. 18.

Lex sapientiæ fons vitæ. Prov. 13.

Mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ. Prov. 6.

Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, & vives. Prov. 4.

Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducam te per semitas æquitatis. Ibidem.

Nunc ergo, o filii, æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum vestrorum. 1. Machab. 2.

Complures extant in veteri testamento loci legem divinam respicientes, qui legi Evangelicæ aptari possunt. *Houdry Bibl.* Tom. III.

Præcipuos congressimus, cum de divinis præceptis loqueremur, hic proinde non repetendos.

Prædicans Evangelium Regni. Matth. 4.

Sine modo, sic enim decet nos implere omnem justitiam. Matth. 3.

Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum, & Pharisæorum, non introibitis in regnum Cœlorum. Matth. 5.

Qui solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno Cœlorum; qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Cœlorum. Ibidem.

Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite. Matth. 17.

Admirabantur turbæ super doctrina ejus. Matth. 7.

Nec vocemini magistri; quia magister vester unus est; Christus. Matth. 23.

Non veni solvere legem, sed adimplere. Matth. 5.

Stupebant super doctrina ejus; erat enim docens eos, quasi potestatem habens, & non sicut Scribæ. Marc. 1.

Fac hoc & vives. Luc. 10.

Lex per Moysem data est, gratia, & veritas per Jesum Christum facta est. Joann. 1.

Mandata ejus gravia non sunt. 1. Joan. 5.

Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me. Joan. 7.

Hæc est charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus. 1. Joannis 5.

Tollite jugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum, & humilis corde: & invenietis requiem animabus vestris. Matth. 11.

Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis; hæc est enim Lex, & Prophetæ. Matth. 7.

Plenitudo legis est dilectio. Ad Rom. 13.

Non erubesco Evangelium: virtus enim Dei est in salutem omni credenti. Ad Rom. 1.

In Christo Jesu per Evangelium ego vos genui. 1. ad Corinth. 4.

Notum vobis facio, fratres, Evangelium, quod prædicavi vobis, quod & accepistis, in quo & statis, per quod & salvamini. 1. ad Cor. 15.

Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit. Ad Galat. 1.

Omnis lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut teipsum, &c. Ad Galat. 5.

Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Ad Galat. 6.

Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos. Ad Tit. 2.

Omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis. Joan. 15.

Exempla ex Veteri, Novoque Testamento deprompta.

DEus locutus est ad Noe, Abraham, & posteros ejus, ad Job, & Moysem non characteribus, & per Epistolas, sed per seipsum immediate; cordis enim puritas, quam in illis deprehenderat, illos ejusdem allocutionibus aptos effecerat. Sed cum Judæorum populus mox in vitiorum omnium abyssum prolapsus esset, necesse fuit, ut Deus litteris, tabulisque uteretur; quod præstitit illi veterem tradens legem per manus Moysis, quem legislatoris nomine, & qualitate decoravit. Eam autem agendi rationem, quam in veteri servaret, in novo quoque testamento Deus est imitatus; atque cum Apostolis, uti olim cum Patriarchis se gessit. Jesus enim Christus nihil illis scriptum reliquit, sed librorum loco Spiritus sancti gratiam illis promisit; qui *suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.* Joann. 14. Ad intelligendam interioris hujus institutionis præ altera præstantiam audiendum est quid per Prophetam dicat Deus: *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.* Jerem. 31. Et S. Paulus hujus legis Spiritus sancti præstantiam memorans ait: *Epistola est Christi ministrata a nobis, & scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.* 2. ad Cor. 3. Sed quoniam sæculorum decursu homines in vitia lapsi sunt, alii quidem per doctrinæ depravationem, alii vero per vitæ, morumque suorum corruptionem, opus fuit, ut Deus scriptis sua nobis documenta, præcepta, & exempla proponeret; quod fecit in Evangelio, novoque testamento, quod ideo lex nova appellatur. Hæc S. Chrysostomus ait sermone primo in Evangelium S. Matthæi. Quomodo primos Patriarchas Deus erudierit.

Constat, quo loco, tempore, modo legem antiquam populo suo tulerit Deus; scimus hoc accidisse post clades Ægyptiorum, in deserto, in monte Sina, sumum Ratio diversæ quæ Judæis quidem

vetus, Christianis vero lex nova tradita fuit.

inter, ac ignem, qui de montis ejus cacumine affurgebat, clangentibus buccinis, cœlo corufcante fulguribus, nec non tonitru perftrepente, & poſtquam Moyſes nubis caliginem fuerat ingreſſus. Nova lex nequaquam hoc pacto lata fuit, non in deſerto, neque in monte, non fumum inter, atque caliginem, neque per nubes, atque tempeſtates; ſed ſub ortum ſolis, ſedentibus diſcipulis; atque omnia ibi ſumma quiete, ac tranquillitate acta, tranſactaque ſunt. Quod ſi Spiritus ſanctus tunc magno fragore deſcendit, exterius hoc ſignum non propter Apoſtolos, ſed propter Judæos accidit, non ſecus ac igneæ linguæ, quæ eodem tempore apparuerunt, ut illi his capti miraculis ſeſe magis dociles præberent. Apoſtoli non deſcenderunt de monte, ut olim Moyſes, lapideas manibus tabulas deferentes; ſed de cœnaculo Jeruſalem egreſſi ſunt Spiritum ſanctum corde gerentes. Habebant illi in ſe theſaurum ſcientiæ, fontem gratiæ, & ſpiritualium donorum, quæ ubique effundebant; & profecti ſunt ad prædicandum in omnem terram, facti veluti lex vivens, ac libri ſpirituales a Spiritus ſancti gratia animati.

Diſcrimen inter leges Filii Dei aliorumque legiſlatorum.

Aliorum legiſlatorum, qui urbibus, ac rebuſpublicis regundis leges ferre voluerunt, plerique conati ſunt populorum ingenia explorare, ut illis adeo conformia ſtudiis eorum præcepta proponerent, ut eadem non inviti ſuſciperent, & non ægre obſervarent. Sed quodnam hoc erat legiſlatorum genus, qui re ipſa leges non irrogabant, ſed potius recipiebant, quandoquidem id tantum ſcribebant, ac imperabant, quod ſubditi concupierant? Nonne ſimiles erant pravis architectis, qui normam lapidi accommodant, non recta facientes, quæ obliqua ſunt, ſed obliqua, quæ recta? Quis non videt, rempublicam nullatenus regi poſſe, ſi hoc unum ſpectetur, ut omnibus populorum ſtudiis leges conformes ſtatuantur? Nullus umquam princeps tale conſtituit imperium, quale Jeſus Chriſtus; nullus umquam ita perfecte populos rexit, minuſve naturalibus ſubditorum ſtudiis pepercit. E contra ille omnibus his adverſatur; eos per arctam paupertatis ſpiritus, humilitatis, patientiæ, mortificationis ſenſuum, affectuumque viam deducens. Neque indulgentiorem ſe præbuit mundi principibus, eximiis ingeniis, hominibus voluptuoſis, vel qui claro genere orti ſunt; generatim ille ſuas pro toto mundo leges propoſuit, quin variis conditionibus ſeſe accommodaret, variiſque perſonarum parceret temperamentis.

In quo I. C. diſciplina ab illa antiquæ legis diſcrepet.

Sermo, quem Jeſus Chriſtus habuit in monte, ſemper habitus fuit tamquam doctrinæ ejuſdem compendium, vel tamquam abſolutiſſimum vitæ Chriſtianæ exemplar: *Quantum ad mores optimos pertinet, perfectum vitæ Chriſtianæ modum*; quemadmodum illum S. Auguſtinus appellat. Nova lex, quam divinus legiſlator in ſublimi hoc ſermone guſtandam præbuit, veteri contraria non eſt, ſed latior, & explicatior. Ita dixit ille diſcipulis ſuis: *Non veni legem ſolvere, ſed adimplere*; Matth. 5. hoc eſt, quamquam lex Moyſis ſancta eſſet, juſta, & bona, quemadmodum magnus inquit Apoſtolus, Jeſus Chriſtus venit, ut illam perficeret, ſuoque exemplo, & gratiæ ſuæ virtute doceret, quomodo tutius illam ſervaremus, & perfectius adimpleremus; cumque Salvator ait: *Niſi abundaverit juſtitia veſtra pluſquam Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum Cælorum*; oſtendit juſtitiæ eorum aliquid defuiſſe, & qualis noſtra eſſe debeat. Hic autem ſanctitatis, & juſtitiæ defectus in Phariſæis ad hoc redigitur, quod virtus eorum mere exterior erat: lex enim vetus plurima habebat præcepta, quæ in exteriori tantummodo verſabantur; ſed nova lex nulla proponit, quæ ad interiorem animum non referantur, vel ad ea, quæ ad animum referuntur. Hac autem in re juſtitia noſtra ſuperare debet Phariſæorum juſtitiam; quod lex eſt amoris, lex cordis, lex ſecretarum, interiorumque virtutum, quas illi omnino ignorabant.

Exemplum Filii Dei qui legem omnem voluit adimplere.

Dei Filius a Patre electus, & conſtitutus legis novæ, longeque præ veteri perfectioris legiſlator, illam primus juxta perfectiſſimam ejuſdem normam adimplere voluit, ut hominibus præberet exemplum, omnemque illis querimoniæ occaſionem auferet; cujus rei eximium nobis ſuppetit teſtimonium in verbis illis, quæ Præcurſori ſuo dicit: *Decet nos implere omnem ſcripturam*. Matth. 3. Hæc verba aliunde ſignificare poſſunt; niſi, quemadmodum veni ut ſanctam, perfectamque legem, Evangelium videlicet, ferrem; ita illius ſedulus eſſe volo obſervator; & in hoc omnem adimplebo juſtitiam, quæ in hujus legis obedientia conſiſtit, quam nemo adimplebit, quin plene juſtus, & omnino perfectus fiat.

Primorum fidelium exemplum.

Ut de ſanctitate, & puritate Chriſtianæ legis ferretur judicium, primorum duntaxat fidelium vita erit inſpicienda. Eheu! quam longe differunt a primis illis fidelibus hodierni? Primi ſuam rebus in omnibus præſeferebant ſanctitatem, in cogitationum ſuarum puritate, verborum veritate, actionum omnium juſtitia, converſationis ſuavitate, ac diſciplinæ auſteritate. Quocumque in ſtatu, vel conditione verſarentur, ſancte vivebant; patientes in adverſis, humiles in nobilitate, modeſte in affluentia, dominis, ac ſuperioribus, licet idolorum cultoribus, in iis, quæ Religioni ſuæ non adverſabantur, obedientes. Itaque ut ſanctitas, & puritas legis, quam profitebantur, inſpiceretur, ſatis erat vitam illorum intueri: nam ut Tertullianus ait, plura ex iis, quæ jubebantur, faciebant: *Vita legem ſuperat*. Neceſſe non erat illis ad ſancte vivendum leges proponere; ac in illis hoc ſancti Pauli effatum adimplebatur: *Juſto non eſt poſita lex*.

Quorundam locorum Applicationes.

Qualitas Magiſtri, qui nobis ſuam tradidit doctrinam.

NON *faciet avolare a te ultra doctorem tuum* Iſaiæ 30. Non renuet tibi ultra documenta ſua Dominus, ac videbis magiſtrum, qui divinas tibi veritates eſt nuntiaturus. Meſſiam, magiſtrum, atque antonomaſtice doctorem Propheta ſpectabat, cum hæc vaticinaretur; ille enim verbo nos & exemplo docturus erat, tum per ſe, tum per eos, quos Evangelii ſui miniſtros conſtituit, Quod pro nobis, o fideles, privilegium! Magiſtrum habemus, qui numquam recedet a nobis, qui nobis aderit ſemper, & per ſe nos ſuis gratiis illuminans, & per miniſtros ſuos, qui nobis ſuam doctrinam explicant, ac interpretantur. Huic vero tanto magis noſmet credere poſſumus, quod qui venit, ut nos doceret homo factus, falli & fallere nequit, quia Deus eſt; ideoque magiſter optimus, & qui præ cæteris melius legem ſanctam docere nos valeat: hac etiam in re ab aliis differens, qui tradere quidem præcepta poſſunt, non autem ſpiritum intelligendi illa, neque vires eadem obſervandi.

Summa ſapientia dominicæ legis.

Teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtans parvulis. Pſ. 18. De nova lege longe potiori jure hæc verba dici poſſunt, quam de veteri. Etenim in omni Ethnicorum philoſophia nemo pervenire potuit ad eum ſapientiæ apicem, ad quem lex Evangelica rudem agricolam, humilem mulierculam, illiteratum ducit artificem. Et ſane in ſimplicibus hujuſmodi peronis quænam deprehenditur erga primum Ens, quod colunt, obedientiam? Quibus veritatibus earum mentes illuminantur? quibus principiis reguntur? Et quantumvis parum Evangelicas calleant veritates, nonne Deum, ac divina magis norunt, quam ſapientiſſimi quilibet philoſophi rationis ſuæ lumine ſe detegere poſſe arbitrati ſunt? *Sapientiam præſtans parvulis*.

Semper paratos eſſe decet legibus præceptiſque Evangelicis obſervandis.

Juravi, & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ. Pſ. 118. Videlicet mandata tua. Talis erat diſpoſitio cordis S. Regis David erga antiquæ legis mandata, ſed talis eſſe debet omnium Chriſtifidelium erga Evangelii præcepta. Non ſolum præſto eſſe debemus obſervandæ legi iis in occaſionibus, quæ ſeſe offerunt nobis; ſed tunc etiam cum nulla adeſt occaſio; hæc enim voluntatis præparatio quodammodo continet effectivæ pretium obedientiæ, atque eſt veluti uberrimus fons meritorum, in omnes vitæ actiones ſeſe latius effundens. Hinc fit, quod Propheta ſeſe ad adeo præſtantem excitans præparationem non putabat ſatis eſſe fideliter, & ad unguem obſervare legem, niſi ardenter hoc ipſum deſiderium concupiſceret. *Concupivit anima mea deſiderare juſtificationes tuas*. Pſalm. 118. Eodem ſenſu loquitur, cum juſti voluntatem aliquando in lege conſtituit: *In lege Dei voluntas ejus*. Pſalm. 1. aliquando etiam legem in corde juſti collocat, ut doceat Dei legem eſſe debere in corde tamquam in ſede; ubi omnibus animæ noſtræ motibus imperet; ſimulque cor noſtrum eſſe debere in lege, tamquam in ſui amoris objecto, ut omnia illius mirabilia meditetur. *Deſumptum ex libro, qui inſcribitur*. Eſſais de Panegyriques, *pro die Purificationis*.

Evangelium aliquando contra nos perhibebit teſtimonium & erit noſtræ damnationi ſubjectum.

Ut ſit ibi contra te in teſtimonium. Deuteron. 31. Hoc Iſraelitis minitatus eſt Moyſes, poſtquam abſolvit lectionem libri legis, eumque Levitis tradidit in Arca reponendum, atque in omnem poſteritatem ſervandum: ſed ad quid ſervandum? *Ut ſit contra te in teſtimonium*; ut ibi perſiſtens, popule ingrate, ac infidelis, aliquando contra te tuam infidelitatem, atque ingratitudinem teſtetur. Hoc hodie poſſumus de lege Evangelica dicere. Et ſane, quid potiori jure fideles ad Dei viventis tribunal accuſare debet, quam Dei lex ab illis violata, & legiſlator, quem contempſerunt? Profecto quantum populus Judæorum debebat Deo propter legis beneficium, tantum hoc contemptu, & hac ejuſdem legis prævaricatione reus fiebat; ſed eædem nobis inſtant minæ, ſi Jeſu Chriſti legem perfregerimus: atque eo terribilius metuendum nobis judicium eſt, quo lex Evangelica, quam profitemur, Moſaicam, quæ ejuſdem figura eſt, longius excedit.

Lex evangelii aliis quidem erit in ſalutem, aliis in judicium.

Sermo, quem locutus ſum, ille judicabit eum in noviſſimo die. Joann. 12. Verbum Evangelii, quod a me annunciatum eſt, illum judicabit, a quo ſervatum non fuerit. Doctrina ſalutis, quam ipſe Jeſus Chriſtus prædicavit, aliis quidem ſemen eſt vitæ, aliis vero ſemen eſt mortis pro varia cordis eorum diſpoſitione, quod S. Auguſtinus hac explicat ſimilitudine. Cœlum, inquit ille, imbribus ſuis & triticum irrigat, & ſpinas; ſed pluvia ſuper triticum decidens prodeſt illi, ut creſcat, & in horreis condatur; & ſpinæ cœleſti rore madeſcunt, ut pariter creſcant, ſed ut mox conjiciantur in ignem; attamen utrobique eadem pluvia operatur. Hoc ipſum Evangelicis accidit verbis; cœleſtis eſt imber in omnes homines decidens: uniuſcujuſque refert videre quam in corde ſuo habeat radicem, & in quam terram bonus hic depluat imber. Cœleſtium veritatum, quas nos docet Evangelium, cognitio inæſtimabilis gratia eſt; ſed periculum, in quod nos, ſi eadem fuerimus abuſi, præcipites agit, terribile eſt.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & ſententiæ Sanctorum Patrum in hoc argumento.

INter omnes divinas authoritates, quæ ſanctis litteris continentur, Evangelium merito excellit; quod enim Prophetæ pranuntiaverunt, hoc redditum atque completum in Evangelio demonſtratur. Auguſt. l. 1. de conſenſu Evang. c. 1.

Nos ſic audiamus Evangelium; quaſi præſentem Dominum: quod enim pretioſum ſonabat de ore Domini, & propter nos ſcriptum eſt, & propter nos recitatum. Idem, tract. 30. in Joann.

Surſum eſt Dominus, ſed hic etiam eſt veritas Domini, Ibidem.

Fons Evangelicarum doctrinarum apertos habet rivulos, & ſi quis ſitiens biberit ex eo, vivificatur. Serm. de Baptiſm. Chriſti.

Tu, Deus meus, in corde legem poſuiſti mihi Spiritu tuo, tamquam digito tuo, ut eam non tamquam ſervus ſine amore metuerem, ſed caſto timore diligerem, & dilectione caſta timerem. Idem, in Pſalm. 118.

Quanto legis majoris eſt quocumque cognitio, tanto manifeſtior prævaricatio. Ibidem.

Idem præceptum timentibus lex eſt, amantibus gratia eſt. Idem, l. 2. quæſt. ad Simplic. q. 2.

Tunc lex impletur, dum non cupiditate rerum temporalium, ſed charitate illius qui præcipit, fiunt quæcumque præcipit. Idem, l. 1. da adult. conjug. c. 22.

Multa ſunt facienda non jubente lege, ſed libera charitate. Idem, lib. 1. de adult. conjug.

Ideo Lex clementiæ (Evangelium) quia Lex Gratiæ. Idem.

Deus ſe utriuſque Teſtamenti voluit eſſe authorem, ut & terrena promitteret in veteri, & cæleſtia in novo. Idem in Pſalm. 73.

Præcepta dominica & multa ſunt & unum: multa per diverſitatem operis, unum in radice dilectionis. Idem, Hom. 19. in Evang.

Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis. Idem, lib. de Nat. & Grat. cap. 43.

Evangelica præcepta nihil ſunt aliud quam magiſteria divina, fundamenta ædificandæ ſpei, firmata corroborandæ fidei, nutrimenta fovendi cordis, gubernacula dirigendi itineris, præſidia obtinendæ ſalutis. S. Cyprian. in Prolegom. de Orat. Dominica.

Pene omnis ſermo divinus habet æmulos ſuos, quot genera præceptorum ſunt, tot adverſariorum. Salvian. ad Eccleſ. Cathol.

Timenti adhuc populo lex eſt tranſmiſſa per ſervum, diligentibus filiis Evangelii gratia collata eſt per Dominum. Greg. lib. 22. Moral.

Chriſtus & verbo ſapientiam tradidit, & doctrinam præſenti virtute firmavit. Lactant. lib. 4. de vera ſapient. cap. 23.

Non eſt Chriſti mandatum contrarium legi, ſed latius patet quam lex. Auth. operis imperfect. ſuper Matth.

Vere fidelis eſt, ſi non diſtenſationis licentiam, ſed præcepta ſequatur amoris. Gregor. lib. 2. in 1. Regum, c. 2.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologiæ fontibus ad hoc argumentum poſſit hauriri.

Quid ſit Lex gratiæ, & lex Evangelica, quæ nova lex dicitur.

NOva lex, vel lex Evangelica, ex D. Thoma 1. 2. *qu. 106. art. 1.* bifariam intelligi poteſt. Primo pro gratia, quam Spiritus Sanctus in corda noſtra infundit per charitatem; & gratia hæc, ut idem S. Doctor affirmat, eſt pars præcipua novæ legis. Modus alter, quo hæc lex conſiderari poteſt, vel minus conſiderabilis legis hujus pars, ea reſpicit, quæ a nobis credenda, faciendaque ſunt. In ſenſu priori, vel parte præcipua, uti S. Thomas vult, ſcripta non eſt; ſed in cordibus noſtris infuſa, & proprie lex gratiæ, lex vivens, lex amoris, & charitatis, lex interior nos novi teſtamenti filios efficiens appellatur; & lex hæc nos attigit, ut per amorem, & charitatis ſpiritum id faciamus, quod a nobis exigit Deus. In altero ſenſu, vel in parte legis hujus minus principe ea ſunt, quæ in Evangelio, aliiſque libri hujus partibus, qui novum teſtamentum dicitur, continentur, ubi adſunt præcepta, conſilia, & dogmata quæ Dei Filius dum viveret, prædicavit, & poſt mortem ſuam nobis reliquit, ut omnibus hominibus norma eſſent, ac regula.

In quo, & quomodo lex nova diſtinguatur a veteri.

Nova lex a veteri lege ex eodem D. Thoma diſtinguitur eo modo, quo aliquid magis perfectum diſtat ab eo, quod in eodem genere minus perfectum eſt. Ita docet Apoſtolus veterem legem eſſe veluti pædagogum ad filios erudiendos traditum; ſed lex nova lex eſt perfectionis, hoc eſt charitatis, quæ vinculum eſt totius perfectionis. Omnia autem diſcrimina, quæ veterem inter, novamque legem aſſignari poſſunt, ad duplicem hanc perfectionis, vel imperfectionis ſpeciem rediguntur. Lex vetus lex erat timoris: nova autem lex amoris eſt: hæc ſpiritualia, illa temporalia bona promittit. Ubi animadverti poteſt, quemadmodum in lege veteri nonnulli viri boni propter ſpiritualium bonorum ſpem operabantur, ita in nova quamplurimos eſſe imperfectos, qui nonniſi propter ſuppliciorum timorem, ac temporalium ſpem operantur. Quamvis in veteri non deeſſent charitatis præcepta, illa tamen non conferebant Spiritum ſanctum, per quem in nova charitas in cordibus noſtris infunditur.

Nova lex præſtantior, quam naturalis, & ſcripta.

Quid legi deerat naturali? Cognitio eorum, quæ facienda erant, ut Deo placeretur; quia lumen hoc concupiſcentia obſcuraverat; quod erat in cauſa, propter quam homines ante, ac poſt diluvium malum pro bono, & graviſſimos errores pro conſtantiſſimis veritatibus acciperent; & ſine ullo metu turpiſſima ſcelera committerent, quaſi actiones fuiſſent laudabiles, atque præſtantes. Quid ſcriptæ legi deerat? Non utique cognitio malorum, quæ evitanda, & bonorum, quæ erant facienda, ſed abundantia ſubſidiorum, & gratiæ ad peccatum vincendum, evitandumque, & ad juſtitiæ opera perficienda. Evangelii autem lex duos hoſce reparavit defectus; etenim non ſolum nobis tribuit lumen ad ea cognoſcenda, quæ facere tenemur, verum etiam hanc nobis confert ſubſidiorum, gratiarumque abundantiam, ut id, quod novimus, efficiamus; non extrinſecus tantum nobis divina proponit præcepta, ut littera, quæ occidit, quod lex vetus efficiebat; ſed ſimul vivificantem inſpirat ſpiritum, amorem videlicet, ita ut fideles chriſtiani non videant ſolum, quid faciendum ſit per ſpiritum deſurſum illuſtratum; verum etiam illud admirabili adimpleant facilitate.

Lex Evangelica omnes juſtas leges colligit, & continet.

Lex Evangelica centrum eſt, ad quod omnes ſanctæ, juſtæque leges, quæ vel factæ fuerit, vel fieri umquam poſſint, referuntur; & ita verum eſt dicere, quod omnem adimplere juſtitiam non aliud niſi Evangelium adimplere ſignificat. Ad examen namque vocemus unam ex iis, quas complectitur, legibus, videlicet, *qui vult ſequi Jeſum Chriſtum, abneget ſemetipſum*. Qua umque ex parte conſideretur, innoteſcet homines ſemper imperfectos futuros, donec præceptum iſtud non obſervaverint, omnemque eorum juſtitiam in cæteris adimplendis legibus inanem futuram, niſi amorem proprium eradicare contendant, quem peccatum efformavit in illis, & qui ibi ſemper vivit, donec ad perfectam abnegationem perveniatur. Si lex hæc neceſſaria eſt, cæteræ ſimiliter ſunt: quamvis ex omnibus integrum, perfectumque fiat medium acquirendi juſtitiam, & ſatisfaciendi legibus omnibus, quas Deus, homineſque nobis imponere poſſunt.

Jeſus Chriſtus Evangelicæ legis Auctor eſt.

Nemo Chriſtianus in dubium revocat, Jeſum Chriſtum Deum, & hominem eſſe Evangelicæ legis auctorem. Iſaias Propheta de eo loquens, cumque ex propriis characteribus deſignans, non ſatis putat illum regem,

gem, judicemque nostrum vocare, verum etiam legislatoris titulum illi tradit: *Dominus Judex, Dominus Legifer, & Rex noster*; Isf. 33. & ille ipse in Evangelio super omnia commendat, ut leges suas, præcepta, ac mandata servemus: *Si mandata mea servaveritis, quæ ego præcipio vobis* &c. Jo. 14. *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem*. ib. 15. Quamobrem Tridentinum Concilium ejaculatur anathema in eum, qui ausus fuerit asserere, Jesum Christum Redemptorem quidem nostrum esse, non autem legislatorem. Et sane cum societas nulla sine legibus consistere valeat, Jesus Christus, qui Ecclesiam formaverat, quæ caput est, ac societas fidelium omnium, non debebat solum illius institutor esse, & conservator, verum etiam Dominus, & Legislator.

In Evangelica lege quædam præcepta sunt, quædam consilia.

Lex hæc adeo sancta, & perfecta composita est, ut ita dicam, ex preceptis, atque consiliis; discrimen, vero quod consilium inter, atque præceptum interest, in hoc positum est, S. Hieronymus inquit, quod præceptum necessitatem imponit, consilium vero integrum relinquit aliquid faciendi, vel secus. Ita vocabula, & loquendi ratio, quibus utitur Salvator ad utraque indigitanda, varia sunt; cum enim præcepit, bonum, vel malum prohibet, absolute loquitur, imperando que verbis usus volo, & nolo, ait; & id nisi fecer mus, supplicium nobis minitatur æternum: *Ego autem dico vobis*. Cum vero suadet, testatur se quidem velle, non tamen absolute, neque adhibens minas, sed nobis significat, id se ex nobis volentibus velle, ad majorem sui nominis gloriam, & nostram utilitatem.

Cur lex Evangelica dicatur lex nova.

Lex illa *Nova* appellatur, non solum quod alteri succedit, quæ ideo vetus dicitur; sed peculiariter, uti S. Augustinus animadvertit, quia æterna dumtaxat bona proponit, quæ semper nova sunt. quin esse incipiat; & quæ in æternum durant, quin veterascant; quia a tempore nequaquam pendentes, nulla re labefactari possunt, vel corrumpi. Hinc horum bonorum amor efficit hominem novum, quemadmodum peritorum amor bonorum efficit veteris hominis, veterisque Testamenti characterem.

Cur vetus lex abrogata sit.

Non alia ratio quærenda est, propter quam vetus lex illa abrogata fuerit, quam ejusdem imperfectio; re enim vera pluribus in rebus erat imperfecta. In spiritu suo Judæis tantum erat accommodata, & pro ipsis tantummodo lata. Hinc ut se populi hujus infirmitati accommodaret, plurima permittebat, quæ lex nova interdicit, veluti ultionem, divortium, usuram cum alienigenis, aliaque id genus. Imperfecta erat in exercitio suo, quod Jerosolymæ tantum liberum erat; neque alibi mysteria celebrare fas erat. Hinc S. Chrysostomus contra Judæos concludit, cum Deus omnem publicum Judaicæ Religionis exercitium intra Jerosolymam continuerit, atque Templum, ac urbem illis abstulerit, apertissimam esse demonstrationem, voluisse eisdem Religionem auferre, eamque numquam, ut sperant, restitutum iri. Præterquam quod quemadmodum cultus & sacrificium legis antiquæ umbræ tantum erant cultus, & sacrificii legis novæ, ejusque mysteria umbræ eorum, quæ in Christiana Religione colimus, opus erat, ut lex vetus cesseret, simulac nova, quæ universalis est, satis esset promulgata.

Utrum nova lex minus gravis, ac difficilis sit præ antiqua.

Quæstionem hanc D. Thomas proponit: & quamvis Patres omnes, & Concionatores semper pro nova stent lege; hæc ea tamen sunt, quæ Sanctus hic Doctor tradit. Si lex vetus consideretur in actibus exteri ribus, quos præcipit, longe difficilior, & onerosior erat, quam nova; quia longe majorem cæremoniarum, atque exercitationum numerum præcipiebat, quibus soluti sumus per Evangelicam legem, quæ præter naturalia præcepta admodum exiguum eorum addit numerum: atque hac ex parte liquet legem novam minus onerosam esse, & faciliorem. Sed Sanctus hic Doctor concludit ex parte actuum interiorum Evangelicam legem vicissim magis onerosam esse, & difficiliorem, quia omnes interiores cordis, & cogitationis motus prohibet, qui in lege veteri explicite non prohibebantur vel quos si quando prohibebat, saltem non irrogabat illis supplicia, & pœnas, uti lex nova, quæ minimas etiam pravas cogitationes, ac leviffima voluntaria desideria interdicit. Inde vero simpliciter lex vetus, gravis, severa, & lex servitutis vocatur, & e contra Evangelica dicitur lex suavitatis, gratiæ, & libertatis, quod prior illa nulla re leniebatur, recens vero hæc, licet ab ipso Salvatore jugum, & onus vocetur, hoc tamen jugum sit suave, & onus leve per interiorem gratiæ unctionem, quam effundit Deus in cordibus illa gestantium.

Charitas anima est, & spiritus novæ legis.

Charitas anima est, ac spiritus novæ legis, ita ut Jesu Christi doctrinam fideliter in quatuor Evangelistarum scriptis enarrata, non aliud habenda sit, quam exterior cortex, & additamentum. Doctrina hæc gratiæ Spiritus Sancti id est, quod animæ corpus; quod si nostri pars est, sane pars est minus digna, & sine spiritu, quo animatur, merum cadaver est; similiter si Evangelica dogmata ad novam pertinent legem, minima hujus pars sunt, & sine spiritu charitatis, qui vivificat, littera sunt, quæ occidit. Ut autem intelligamus quomodo charitas, quam Spiritus Sanctus in cordibus nostris intundit, vera lex est, meminisse oportet generalis notionis, quæ de lege tribuitur, quæ eo æquior, & magis naturalis est, quo magis est simplex; videlicet legem esse actionum nostrarum normam. Hinc enim satis liquet, cum efficiat charitas ut Deum propter ipsum, proximum vero nostrum tamquam nosmetipsos amemus, hanc egregiam esse normam actionum nostrarum. Nostra vivendi ratio tantum sancta est, quantum huic regulæ conformis, atque tantum vitiosa, quantum ab hac eadem norma recedens. Ut igitur christiane vita ducatur, consulenda est dumtaxat inclinatio, quam nobis inijit charitas eundi ad Deum, aliosque ad illum deducendi; hac vitam nostram regere debemus, huic omnis vitæ nostræ ratio conformanda est; & si inclinatio hæ nobis dominaretur, non aliis profecto mandatis indigeremus. Ama, S. Augustinus ait, & secutus tui amoris instinctum, fac quod vis.

Ferè nihil in Evangelio præcipitur, quod naturali lege non præcipiatur.

Animadvertere operæ pretium est, si Sacramenta de mas, quæ extrinseca sunt adminicula, & quæ a mera illius pendet voluntate, a quo instituta fuere, ac si duo positivi juris excipias præcepta, quorum alterum insolubilitatem conjugii constituit, alterum vero prohibet polygamiam, nihil præcipi in Evangelio, quod non sit essentialis, & naturalis obligationis; videlicet quod proprie novam obligationem imponat; sed naturalis tantummodo legis veritates nobis proponi ut de officiis edoceamur, a quibus solvi non poteramus; ita ut tota legis severitas in eo sita sit, ut præcipiat quod absolute necessarium est ad nostram statuendam felicitatem, & prohibeat quidquid naturaliter saluti nostræ opponens obicem nonnisi miseros nos potest efficere.

Quidquid in Evangelio non esse videtur de jure naturali, ad illustramen refertur, & quomodo.

Quædam sunt in Evangelio instituta, quæ palam essentialem gerunt rigoris, & severitatis characterem, qui non omnino naturalis videtur: ita ut nisi spectetur auctoritas Jesu Christi ea præcipientis, vix sibi persuadere aliquis valeat, ea essentialis esse obligationis, ac juris naturalis; exempli gratia, contendere intrare per angustam portam, ac per arctam viam incidere, vel cum omnes nobismetipsis abrenunciare, & crucem fere jubemur. Fateor equidem solam Dei, proximque diligendi obligationem per se satis esse non posse, ut inde hæc inferantur: sed originalis peccati fide supposita, facile est hæc dogmata ad juris naturalis principium revocare; si enim nihil veteris hominis superesset, nihil esset crucifigendum, neque necesse esset crucem suam ferre, si in primi status rectitudine permansissemus; non cogeremur contendere, ut per arctam incederemus viam; nobis commode incedendum esset, ac studia nostra suaviter sequenda, quæ naturaliter ad bonum contenderent. Supposita autem corruptione peccati, nonne inevitabilis necessitas nos contendere cogit, ne peccatum regnet in nostro mortali corpore, huic obtemperando, ut incomposita carnis desideria sequamur? Caro igitur cum vitiis, & concupiscentiis suis est crucifigenda. Ex hoc eodem principio facile inferre est, interiorem affectuum mortificationem ejusdem esse absolutæ necessitatis, & nonnumquam exteriorem aliquam mortificationem requiri tamquam subsidium, & adminiculum, quo indigemus.

Christiana lex tenetior est, & ad majorem sanctitatem præ veteri adducit.

Judaismus profecto per se non adducebat in malum, nec præcipiebat aliquid, quod positive malum esset; verum neque malas actiones omnes damnabat, & pleraque innumerum præceptorum, quæ Judæorum legem componebant, ad cæremonias mere legales spectabant, quæ ad mores nequaquam referebantur. Mahometismum Religionem esse mere bellumam, nemo unus ignorat, sensibus permittentem quidquid petunt, & hominis felicitatem in belluinis voluptatibus constituentem. Christianæ legi satis non est noxias actiones, & verba damnare; voluntatem quoque, & desiderium peccati condemnat. Humanæ leges possunt quidem furta, cædesque prohibere; sed eorum voluntatem, ac desiderium coercere non possunt; corda enim extra jurisdictionis earum cancellos sunt posita. Hoc ad divinam tantummodo legem pertinet, cujus legislator est cordis dominus. Sed inter divinas leges, hoc peculiare est Evangelicæ; quo maxime a Synagoga Jesu Christi Ecclesia distinguitur.

Lex Evangelica ipsam malitiam cogitationem prohibet.

Christianæ legis puritas longius adhuc procedit; etenim ipsam quoque prohibet mali cogitationem; adeo timet, ne cogitatio concupiscentiam excitet, ac paulatim voluntatem corrumpat. Hinc Theologia peccatis

tis accenset inhonesti objecti cogitationem, cui mens hæret, & in qua ultro moratur. Non licet ergo integram imaginationi nostræ libertatem permittere, ac sinere, cogitationes nostras eo ferri, quocumque volunt. Ad hæc Lex ista non aufert solum, quod in nobis mali semen est, verum id quoque amovet, quod nos extra nosmet rapere potest, ac præsertim peccati occasiones. Si oculus tuus te scandalizaverit, erue eum: si manus dextera, vel pes tuus, abscinde eos, Dei Filius inquit: quem locum Patres, ac Interpretes explicant de peccati occasione, & Jesu Christi mentem hisce verbis concipiunt. Non secus ac ad totum corpus servandum, putrescens aliquod membrum, oculus licet, vel manus abscinditur; ita cum creatura aliqua nobis peccati fuerit occasio, ab ea recedendum est, quantumvis illa nobis chara extiterit, & quibuscumque sumptibus hoc faciendum sit: *Erue, & projice abs te*. Matth. 5.

Christiana lex ipsam peccati radicem evellit.

Christiana lex, ut ostendat se peccatum penitus perhorrescere, nihil intentatum relinquit, ut illius quoque radices evellat, bona terræ damnans, quæ sunt peccatorum causæ, & origines, non quidem natura sua, sed prayo illorum usu. Ecce quo Evangelica tendant præcepta, consilia, & dogmata: ut contemnantur, ut conculcentur, ut saltem affectu, & voluntate opes, honores, ac legitimæ voluptates relinquantur. Denique Lex Christiana postulat, ut ipsam peccati umbram fugiamus: *Ab omni specie mala abstinete vos*: S. Paulus ait: 1. *ad Thes.* 5. ubi alia versio habet, *ab omni specie mali*, ne proximo vestro scandalum afferatis.

Lex Evangelica cor ipsum reformare contendit, & mox externum corporis habitum tegit.

Lex Evangelica cor ipsum reformare contendit, & mox externum corporis habitum tegit. Primum efficit ut per amorem, ac desideria in Cœlum ascendamus, ibi Deo cor nostrum, mentemque oblaturi: mox vero, ut descendamus in terram, ubi nos cogit alienæ saluti prodesse, sin minus ministerio verbi, ad quod non omnes vocantur, saltem bonorum operum fulgore, qui unus implorum cordibus ruborem potest injicere.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Asceticis, recentioribusque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Dei Filius in transfiguratione sua legislator declaratus.

NOn solum ut se Apostolis suis præberet spectaculum, sed potissimum ut legi suæ pondus, & auctoritatem conferret, Jesus Christus in Thabor gloriæ suæ splendore coruscans apparuit, ac faciei suæ Solis fulgorem, & vestimentis suis nitidissimum lumen attribuit. De Cœlo vox intonuit, vox procul dubio Patris æterni, Discipulis ostendens in Jesu Christi persona traditum illis legislatorem, quem audire oportebat: *Ipsum audite*. Matth 17. Et sane apparuit hodie Salvator omni majestatis suæ fulgore circumdatus, cum toto apparatu, qui ad legem promulgandam requirebatur. Mons Thabor factus est novus Sinai: Moyses, & Elias hinc inde apud Jesum Christum apparuere alter quidem veluti vetus legislator; alter vero tamquam legis contemptæ vindex. Denique totus mysterii spiritus nos adducit ad complementum legis divini hujus Magistri: necessarium profecto argumentum, Fideles, & summatim complectens, quidquid per partes vobis prædicare confuevimus. *Ex quodam manuscripto Sermone*.

Evangelicæ leges nullam observantiam admittunt.

Leges Evangelicæ nulli obnoxiæ dispensationi, Christianos esse cessaremus, si earumdem observandarum necessitas in nobis cessaret: illæ generatim sunt pro statibus omnibus, pro omnibus temperamentis, omnibusque vitæ hujus circumstantiis. Magnitudo, dignitas, ipsæ politici regiminis leges ne illos quidem, qui in primis constituti honoribus sunt, dispensant; illos, oportet, affectuum suorum mortificationem exerere, a vetitis abstinere voluptatibus, injurjas dimittere, diligere inimicos; verbo, cætera, quæ mortalibus omnibus præscribit Evangelium, præcepta servare. O Deus, summe Legislator! duasne leges fecisti, alteram quidem mundi hujus Principibus indulgentiorem, alteram vero simplici populo onerosam? Vel potius omnes æquare voluisti communem omnibus legem ferens? Hæc etiam lex sine ullo observanda est lenimento; est enim facilis; eamque mitiorem efficere velle idem, ac eam velle transgredi. Modificationes, quæ afferuntur, veræ sunt prævaricationes, idem Salvator ait: *Irritum fecistis mandatum propter traditionem vestram*. Matth. 15. Exempli gratia, inimicum suum ex corde diligere, quin extrinsecus cum eodem redeatur in gratiam; Deum exteriori cultu adorare, quin eidem in spiritu, & veritate serviatur, hæ sunt legis divisiones, illam revertentes. *Idem*.

Jugum Filii Dei suave est, & Leges Evangelicæ faciles.

Evangelicæ legis observantia ejusdem prævaricatione facilior est; eosdem etiam flagitiosos homines tellor: *Lassati sumus in via iniquitatis*, ajunt illi in Sapient. 5. Quænam vita est viri, aut mulieris impudicæ? Quibus infirmitatibus obnoxii sunt, qui se turpibus mancipant libidinibus? Quænam pericula in illegitimis cupiditatibus explendis? Quæ detrimenta aleam in lucem usque proferre? Numquid difficilius esset jejunium summa severitate servatum? Sæculi leges adhuc austeriores sunt, quam illæ, quibus fideles omnes subdidit Deus. Quam servitutem exigit mundus ab illis, qui sese mancipant ipsi? Quot inutiles sumptus, ut communem morem sequantur? Quot immodica impendia, ut lauta instruantur convivia? Quod optimæ etiam substantiæ detrimentum in superflua magnificentia? Eleemosyna secundum omnem præcepti rigorem sumpta habetne aliquid magis metuendum cordis avaritiæ? Sed Jesus Christi gratia præsertim legis rigorem lenire novit. Hæc lex est suavitatis, S. August. ait, lex enim est gratiæ. Testes eos omnes voco, qui Filii Dei jugum fideliter gerunt. Gemuntne sub legis illius pondere? Nonne verum est, amorem Jesu Christi, & gloriæ spem super ejus jugum effundere quamdam unctionem, qua efficitur leve? Non loquor ignotum sermonem, iis etiam, qui inter mundi sectatores imperfectissimi habentur; quibusdam fervoris momentis omnes hujus Legis difficultates sternuntur, & Deus, qui eorum cor dilatabat, eos sua gratia corroborat. *Id.*

Præcipue veritates, quas in Evangelio docemur.

Ibi discimus, unde Homo Deus venerit, cur venerit; quid erat in æternitate, quid in tempore fuit. Ibi nos docet, quem ob finem nos ipsi in terris sumus, cur ibi aliquot annis parmaneamus, & quomodo vita nobis utendum sit; quæ via nos debeat in Cœlum adducere, & quid nobis faciendum, ut illuc perveniamus. Ibi nobis magna hæc mysteria, primas has veritates revelat, quæ sunt veluti moralis ejusdem fundamentum; resurrectionem mortuorum, universale judicium, summam prædestinatorum felicitatem, æternaque inferni supplicia. Ibi omnes errores nostros corrigit; omnia judicia nostra reformat, nobis verum bonum ostendit, ac regulas tradit, quibus illud ab eo cognoscamus, quod fallacem tantummodo boni speciem præsefert; virtutem proponit sub iis imaginibus, quæ aptissimæ sunt ad illius conciliandum amorem, & contra vitium teterrimis coloribus illinit. Ibi denique in compendium omnia nostra officia enumerata intuemur; officia erga Deum, officia erga proximum, officia erga nosmetipsos; officia consilii, & decoris, officia necessitatis, & præcepti: quid credendum sit, quid faciendum, quid optandum, & quid metuendum. Ecce circa quæ versentur præcepta, quæ Dei Filius nobis irrogavit. Non quæsivit ille, quemadmodum humanæ sapientiæ Magistri, quomodo mysticis verbis suum sensum involveret. Non voluit se Philosophis tantum, sæculique sapientibus cognoscendum proponere. Apage ab illius scola fastum hunc ambitiosum. Documenta sua simplici etiam populo, rudique vulgo communicavit. Illa luminum nostrorum infirmitati accommodavit: omnia facilia sunt: stylus, figuræ, parabolæ, ipsæ quoque res, quæ licet in principiis suis altissimæ, atque nulli vestigabiles, nihil habent in praxi, moramque doctrina, quod rudissimum quodlibet ingenium exsuperet, nihil quod a quolibet nequeat intelligi. *P. Giroust in Adventu, Sermone de divina legis observantia*.

Evangelica doctrina facilis ad discendum.

Numquid diuturno opus est studio, acutoque ingenio, ut cognoscamus, quid Jesus Christus dixit, & fecit? At quod ille fecit, quod dixit, id totus est Christianismus. Quod fecit, illud est quod nobis imitandum proponitur, & hac in re nostrum exemplar est. Iis, quæ dixit, nosmet subjicere debemus, & in hoc noster est magister. Vel si mavis, in iis, quæ fecit, morum nostrorum normam habemus: in iis, quæ dixit, normam fidei nostræ, vel ut melius adhuc dicam, utrumque debet æque inservire seu ad fidem nostram animandam, seu ad vitam nostram sanctificandam. Ita Deus, quantumvis Deus, non poterat nos melius edocere, quam suis exemplis, & verbis. Verba illius exemplis ejusdem auctoritatem adjiciunt; & exempla vicissim vim addunt verbis, eaque in majorem lucem adducunt. Dicite nunc, fideles, vobis deesse lumina. Ego quidem e contra vereor, ne nimium habeatis luminis, & ne hic luminis excessus vobis cæcitatem pariat, & nocentiores efficiat. *Idem*.

Ignorantia veritatum Evangelii.

Mira rerum inversio, o Deus! Magistri ubique inveniuntur, & ex eorum lectionibus proficitur. Omne in mundo hodierna die scitur; & omne sciri vult. Unum ignoratur, vel ignorari affectatur, scientia nempe sa-

pe salutis, quam docet Evangelium. Scitur in cœtu personam gerere, in conversatione scite loqui; in opere scribere eleganter. Scitur forus, bellum, negotium; at quod præ omnibus sciendum esset, nescitur. Essentialia Religionis puncta negliguntur, mysteria, præcepta, consilia; & quomodonam observari potest lex, quæ ignoratur? Ita qui plerosque fidelium agere intueretur, credendi locum haberet, illos numquam de Evangelio sermonem audivisse, eosque aliam quamlibet legem profiteri. Scitur fabula, scitur historia; ac memoria repletur sexcentis factis, vel jucundis, vel tragicis, sed prophanis: Summa cum voluptate narrantur, & numquam ad finem narratio perducitur; tot in memoria simul connexa, & in ordinem digesta sunt nomina, loci, circumstantiæ, facta .... Denique ut quidam S. Pater ait, vacat, ut Philosophus fias, & ad id omnia necessaria adinveniuntur subsidia; at Christianus esse nescis; facta, mysteria, Evangelicæ veritates ignoræ sunt. *Vacat tibi, ut sis Philosophus; non vacat tibi, ut sis Christianus. Idem.*

Lex evangelica Moysis lege perfectior.

Ad quot res maximi momenti, atque Christianis maxime idoneas, & utiles Jesus Christus eam perfectionem extendit, quam ab illis petit, præter ea, quæ olim ex Israelitis petebat? Evangelium aperiamus, legem consulamus. *In lege quomodo legis?* Lego primum præcepta abrenuntiationis rebus omnibus, abnegationis sui, & mortificationis, quæ in veteri lege non lego. Exempli gratia. *Qui non bajulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus. Luc. 14. Qui non renunciat, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Ib.* Hæc verba nequaquam solis dicuntur Apostolis. Evangelista palam ait innumeræ dicta fuisse turbæ, quæ tunc Jesum Christum fuerat secuta. Perfectio igitur, quam continent, toto proposita mundo est, omnibusque fidelibus imperata. Deus ita locutus est ad Israelitas. Deus ergo a fidelibus petit perfectionem, & sanctitatem, quam ab Israelitis non exigebat. *Pater Aurelianensis, sermone de severitate Evangelica.*

Evangelica lex semper impugnata sui, sed injustè.

Si res intra officii terminos sunt defumendæ, nostra profecto non interest ad examen ea revocare, quæ Jesus Christus probavit, & in mundum attulit; etenim quoniam Reges terræ potestatem habent efficiendi leges, & edicta, quin aliam afferre teneantur eorum rationem, præter voluntatem suam, & subditis jus non est aliud inquirendi; æquum esset profecto, eamdem a nobis Jesu Christo adhiberi reverentiam, qui verus est noster legislator, Dominus, & Deus, nosmet legibus illius submittendo, quin illas rationis nostræ criterio auderemus submittere, & audaci curiositate ridiculam discussionem efficere. Attamen scimus nullam unquam legem tantum fuisse oppugnatam, quam Legem Jesu Christi, & de Lege hac dicere possumus, quod Spiritus Sanctus de mundo generatim dicebat: *Tradidit eum disputationi eorum, Eccl. 3.* eam videlicet argumentum fuisse controversiæ mundi totius. Ethnici illam nimis severam, immo etiam impossibilem, & ultra naturæ vires esse dixerunt; hæretici vero quidam illam nimis indulgentem, commodamque commenti sunt. *P. Bourdaloue Sermone de lege pro secunda Quadragesimæ Dominica.*

Lex Evangelica severa est, sed justa in severitate sua.

Sive generalia spectemus præcepta, quæ Lex Evangelica præscribit, sive illa consideremus quatenus ad peculiaria referuntur officia, quæ unicuique imponit statui, secum gerit supremæ rationis characterem, atque ostendit illam in æternæ sapientiæ consiliis fuisse meditatam. Etenim, S. Chrysostomus inquit, quid in Christiana lege austerum est, quod natura, & ratio probare non teneantur? Lex ista præcipit, ut nosmetipsos abnegemus, ut crucem feramus, ut maxime naturalibus studiis nostris adversemur, qualia sunt ambitio, & ultio; ut rem nostram flocci faciamus, ut a jure persequendo desistamus, ac martyrio subeundo presto simus pro veritate ac fide illius propugnanda. Hoc illud est, ut videtis, quod in hac lege durissimum est. At nihil in hoc non justissimum, non æquissimum est. Etenim quandoquidem solis rationis luminibus, ac jugi experientia imbecillitatis meæ, nihil in me esse, præter errorem, & malum agnosco; quandoquidem me non diffitente, plurimæ in me inveniuntur infirmitates, nonne justum est, ut hanc abnegationem amplectar? Hoc autem innuere vult Jesus Christus cum ait: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam. Matth. 16. & Luc. 9.* Quandoquidem in me injustus est amor, falsa cupiditas, & noxia oblectatio, æquum est, ut Deus hæc omnia mihi interdicat, & ego memetipsum abnegem. *Idem.*

Ejusdem argumenti continuatio.

Ratio me cogit carnem meam crucifigere, quia alioquin pugnaret contra spiritum meum; & si illam propter corporis valetudinem mortifico et eiborum parcitate, quæ mihi nullatenus placet; cur non mortificem illam pro salute animæ meæ, eidem suas denegans voluptates? Æquum est, ut ultioni interdicatur; nisi enim illi interdictum foret, quid agerem, quid paterer? Quænam esset vitæ meæ, æque ac alienæ securitas, si rebus in omnibus meam tantummodo cupiditatem spectarem? Quid fieret de civili societate? quo bona fides, honestas, sexcentæque aliæ virtutes abirent? .... Verum est, docente hac lege eadem, martyrium nobis potius subeundum esse, quam abdicandam fidem; sed secundum humanæ politicæ regulas, nonne vitam potius profundere debemus, quam turpe aliquod committere, seu Principem nostrum prodentes, seu patriam nostram negantes? *Moriendi necessitatem ex disciplina nostra habemus, quibus convenit mori*, Tertullianus ajebat, Æquum, ut homo potius moriatur, quam suam abneget fidem; & si licet vitæ suæ sit amator, illam tamen pro veritate sacrificare debet quid faciendum Christiano, qui secundum sui Legislatoris dogmata cum ab ipsa nativitate sit morti devotus, eam debet etiam perquirere, ut suam fidem glorificet? Cordatus homo vitam potius amitteret, quam turpe aliquod facinus auderet; quod officium si æquum adeo videtur illi, ut in eo honorem suum verti putet, cur stultitiæ nomine redarguatur fidelis, qui legis sibi impositæ sanctitatem, atque justitiam cognoscens, mori mallet, quam ab illa turpi facinore prævaricari? *Idem.*

Legis Evangelicæ sanctitas norma erit secundum quam judicabimur.

Lex tua, Domine, adeo justa, & sapiens est, ut illi cordis mei obsequium denegare non valeam; inde vero rubore suffundor, quod me illius sectatorem esse non possum asserere, veritus ne id meæ actiones mentiantur, quæ ab illius puritate longissime abhorrent. Hoc efficit, ut quo sanctior lex est, eo mihi terribilior videatur, quia secundum illam, & per illam judicabor, repletusque iniquitatibus, æternis adjudicabor cruciatibus, nisi vitæ meæ ratio institutis illius par inveniatur: Verum si omnia mihi inde metuenda sunt, non deest tamen unde confoter: quod videlicet lex, quam amplector, unica, & vera lex est, & licet etiam *per impossibile* lex ista falsa esset, hoc tamen mihi solatium esset, quod sancta est; & non solum justitiam tuam non metuerem, sed in tua providentia confiderem, quæ nihil mihi adeo sanctum, quam tua sit lex, ostendisset. *Idem.*

Lex Evangelica suavis Gratia est, ut in lege filii Dei suavitatem invenimus.

Verum est, Jesum Christum de sua lege loquentem esm jugum, & onus appellare, verum enim vero simul hoc onus leve esse, & jugum suave profitetur: *Jugum meum suave est, & onus meum leve. Matth. 11.* Unde sit quod admirabili suæ sapientiæ consilio ad jugum hoc subeundum illos invitaverit tantum, qui jam essent fatigati. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis. Ibidem*: ejusdem se, solatium allaturum promittens: *& ego reficiam vos.* Hoc satis non est; illos jugum ferre jubet; *tollite jugum meum super vos*, & hoc onus subire. Nonne hæc contraria sunt? Haud ita; jugum hoc leve fit gerentibus illud, & ipsa docet experientia, nihil æque posse peccatori celeribus prægravato onus levius efficere, quam si Jesu Christi jugum accipiat, seque eidem subjiciat. *Idem.*

Evangelio est lex charitatis.

Tu, Domine, non ego, fregisti vincula mea, S. Augustinus de hoc loquens argumento exclamat; tu Domine, non ego, mihi libertatem contulisti, ideoque tibi gratias æternas habeo, & coram universa terra ago; sed quanam facilitate de obstinatione mea triumphum egisti? Legem tuam monstri loco habebam; credebam vivere me non posse, quo minus essem impudicus; voluptates omnino mihi necessariæ, & lex tua invictis præpedita difficultatibus, mihi videbantur; attamen effecisti, ut rem toto cœlo diversam esse intelligerem, & ex quo gratiam tuam mihi largitus es, tibi illico parui .... Ita loquebatur Sanctus, qui seipsum diuturnis, infelicibusque habitibus vinctum conspexerat. Si adeo palam gratiæ potestatem, & legis suavitatem profitebatur, qua fronte dicere audemus, jugum illius incommodum esse, & onus minime ferendum? *Idem?*

Quid autem, si post hæc addo, Jesu Christi legem esse legem charitatis? Charitatis, cujus effectus est omnia lenire, & jucunda efficere, ac in ipso jugo nonnihil offendere, quo gerentes illud roborantur. Videte volucres, S. Augustinus ait, pennis onerati sunt; sed hoc onus eorum efficit agilitatem: quid dico? avis fert alas, & fertur alis, fert alas super terram, sed in cœlum fertur ab alis. Hoc ipsum legi accidit; illam in terra ferimus, illam colimus eidem obtemperantes; sed vicissim nos fert in cœlum, nostrum est ornamentum, perfectio, & beatitudo nostra. *Idem.*

Charitas omnem levat laborem qui in Christiana lege inventitur.

Charitas ista injurias jucundas fecit, testantibus hoc Apostolis, qui ob illas gloriabantur; charitas catenas in ho-

in honoris vincula convertit, teste S. Paulo; charitas crucibus illecebras addidit, S. Andrea teste; charitas effecit, ut inter flammas etiam refrigerium inveniretur, teste S. Laurentio. Hæc ipsa lex charitatis hodierna quoque die tot operatur miracula; quamplurimas christianas virgines ad religiosæ vitæ austeritates amplectendas impellit; christianos jubet corpora sua pœnitentiæ victimas offerre; solitudines frequentat, efficitque ut intemperantiæ abstinentia, divitiis paupertatis, licentiæ obedientia, indumentorumque magnificentiæ horror ciliciorum anteponatur. Lex hæc in nobis eosdem proculdubio operaretur effectus, si eodem charitatis ardore illam amplectemur. *Idem.*

Lex Evangelica vitia radicitus evellit.

Veteres legislatores plurimas tulerunt leges; sed legibus hisce aliquod dumtaxat abstulerunt vitium, non omnem omnium originem exficcarunt. Jesus Christus eos imitatus est, qui ut totam sylvam convellant, omnes arborum radices cædunt; cordis imas partes petiit, ibique vitiorum omnium radicem evulsit. Frustra torrenti obicem statuere conaris per agros late debacchanti; illius fons petendus est, & exhauriendus. Salvator ut humanorum affectuum torrentem cohiberet, oppugnavit ipsam cupiditatem, quæ est malorum omnium origo, eamque ex corde ejiciens, ibi charitatem constituit, quæ cum illa simul esse non potest. Moyses instituit leges, quæ vitium quidem evertebant, sed, ut Tertullianus ait, continebant nimis infirmæ charitatis præcepta: *Rudimenta charitatis balbutientis*; at Jesu Christi lex generalis, consummataque charitatis præcepta complectitur. Lex antiqua externos regebat actus; eadem vetabat, *non occides*, at secreta odia non extinguebat; Jesu Christi lex non prohibet folum odia, & ultionis desideria, sed injuriarum veniam præcipit, amari vult inimicos, & bonum reddi pro malo persequentibus nos. Denique lex antiqua detegebat malum, sed illius evitandi vim non conferebat, quod novæ legi reservabatur. *Essais de sermons pro Quadragesima, sermone pro secunda Dominica.*

Felicitas eventium sub gratiæ lege.

Nobis acceptabile hoc tempus, hi salutis dies contigerunt, de quibus Apostolus loquitur; sumus sub hac lege gratiæ, sub felicissima hac lege, quæ affluenter nobis remedia suppeditat, ut ab omni vulnere, quod peccatum inflixit, convalescamus. Deus nequaquam tanta cum benignitate egit cum illis, qui Messiæ nativitatem præcesserunt. Plerique eorum, qui vivebant, antequam lex ferretur, in ignorantiæ tenebris versabantur, lumina quippe naturæ illis fere obscurata erant, cupiditas plerumque unica erat actionum eorumdem norma. Qui legis tempore vixerunt, potuerunt quidem sua cognoscere officia, sed heu! ad quid illis hæc proderat cognitio, cum lex Moysis homini vim nequaquam tribueret ea faciendi, quæ noverat; Sua cognoscere officia, eaque non adimplere, nonne est nocentiorem fieri, quia majori cum cognitione peccatur? Cognoscimus viam, quæ ducit ad salutem; non necessaria solum, verum etiam ea omnia, quæ videntur optanda, suppetunt nobis auxilia, ut illam ingrediamur. Quænam gratia par huic, quam nobis Deus concessisti! ut nos inter tot alios distingueres, quamvis nihil in nobis esset, quod tantam mereretur misericordiam. *Ibidem pro Dominicis Tomo 2. Dominica infra Octavam S. Sacramenti.*

Gratiæ lex facilius adimplenda præ veteri.

Qui conqueruntur, sibi satis virium non esse ad legem explendam, aurem præbeant, satis est, hisce admirabilibus S. Augustini verbis de legis gratiæ præ Mosaica prærogativis. *Mutata sunt Sacramenta veteris Legis, mandata facta sunt pauciora, facta sunt faciliora, facta sunt feliciora.* Imminuta sunt legis mandata; quia soluti sumus fere infinita legalium observationum iarragine, quibus premebantur Judæi; facta sunt faciliora; quia Jesus Christus majores, pluresque ad eadem explenda nobis contulit gratias; facta sunt feliciora, etenim Cœli portæ, quæ in veteri testamento clausæ erant, reseratæ sunt. *Ibidem pro Adventu Sermone I.*

Quam venerari debeamus Evangelium, quod est Jesu Christi Doctrina.

Nos sumus filii, & discipuli Jesu Christi, quia novas nos effecit creaturas, nos suo regenerans sanguine, & quia venit, ut cœlestem doctrinam, quam a Patre hauserat, nos edoceret. Si igitur duas hasce admirabiles qualitates diligimus, easque respicimus tamquam totius dignitatis, gloriæque nostræ causas, quam pretiosus nobis esse debet hic liber; quia simul est divinorum magistri nostri institutorum congeries, ac testamentum, quo Patris nostri constituimur hæredes? Verum est legem novam, quam S. Paulus legem spiritus vitæ nuncupat, & quam semper legi antiquæ, tamquam mortis ministerio opponit, non esse simplicem novi testamenti litteram, sed amorem Dei, quem Spiritus Sanctus in fidelium corde scribit, tamquam viventem, interioremque legem, quæ illos psoprie novi testamenti filios efficit, quemadmodum illos S. Augustinus appellat; sed certum quoque est interiorem hanc legem talem habere nexum cum exteriori, quæ in novi testamenti libro continetur; ut Sancti omnes illius consideraverint verba tamquam præcipuum instrumentum, quo utitur Deus in cordibus hanc amoris, gratiæque legem descripturus. Hinc illi non extremum inter Christianæ pietatis officia in hoc constituerunt, quod indesinenter eas meditarentur veritates, quas divino hoc in volumine nos docet Deus; quia non consideraruntverba illius tamquam a Spiritu Sancto separata, sed tamquam illius igne, unctione, & virtute repleta; quæ res efficit illa apta ad producendos in bene affectis animabus eosdem effectus gratiæ, quos populorum omnium conversione in universa terra pepererunt. *Ex præfatione Novi Testamenti.*

Christianorũ negligentia legendi, & meditandi Evangelium.

Mirum esse non debet, si adeo crebro Sancti Patres conqueruntur de Fidelium negligentia, qua munus adeo necessarium adimplent. Evangelium, inquiunt, est os Jesu Christi: sedet in Cœlis, sed jugiter loquitur in terra. Quomodo ergo se Jesu Christi servum audet vocare, qui scire non quærit, quid sibi ab eo præcipiatur; & quomodo præsto erit, ut obtemperet illi, si eumdem audire contemnit? Evangelii præcepta, (S. Cyprianus ait) sunt confidentiæ nostræ fundamenta, & pabulum cordis nostri. In lectione hac invenimus lumen, quo regimur, vim, qua roboramur, & remedia, quibus sanamur. *Ex eodem loco.*

Ejusdem argumenti continuatio.

Si præceperat olim Deus populo suo, ut traditam a se legem indesinenter legeret, eamque interdiu, noctuque meditaretur; & si cœnobitæ teneri se putant sæpe eam, quam ab Institutore suo regulam acceperunt, legere; quomodo negligere possumus lectionem legis Jesu Christi, cujus verba spiritus, & vita sunt; quandoquidem per Baptismum Christianam Religionem ingressi, cujus Jesus Christus institutor est, Evangelium habere debemus tamquam regulam, quæ nobis illius aperit voluntatem, quæ promissionum illius certos nos facit, quæ nostrum in hoc mundo lumen est, & quæ in altero nos est judicatura? *Ibid.*

Quid Evangelium liber nos doceat.

Jesu Christi vita, quæ in hoc divino volumine descripta est, S. Augustinus ait, jugis est ad mores nostros imbuendos doctrina. In ægris, & energumenis, quos ibi curat, videmus quidquid in animarum nostrarum morbis, & curationibus accidit: & ut sciamus, quid necessarium sit, ne peccemus umquam, consideranda dumtaxat sunt, Pater hic addit, bona, quæ respuit, & mala, quæ pertulit; bifariam enim tantum peccatur; vel cupiendo quod ille contempsit, vel fugiendo quod ille dignatus est pati: *Non enim ullum peccatum committi potest, nisi dum appetuntur ea, quæ ille contempsit, aut fugiuntur, quæ ille sustinuit. Ibidem.*

Tota lex nova, non secus ac vetus in duplici continetur præcepto Deum ex toto corde, & proximum tamquam se ipsũ diligendi.

Idem S. Augustinus, cujus spiritus æque humilis, ac sublimis majori perspicacia, quam alius quilibet, scripturæ mentem assecutus est, gravissimam dicit veritatem, quæ animabus minus perspicacibus maximum potest asserre solatium: hanc videlicet præceptorum, & mysteriorum multitudinem tot modis in sanctis Bibliis effusam, totam ad hoc unum referri præceptum, Deum nempe ex toto corde, & proximum tamquam nosmetipsos diligendi. Ad hoc juxta ipsius Jesu Christi oraculum tota lex vetus, & Prophetæ referuntur, quibus omnia mysteria, omniaque novæ legis dogmata addi possunt. Amor enim, S. Paulo teste, est plenitudo, atque totius legis compendium. Hic amor, S. Augustinus addit, est veluti radix, & veritates omnes sunt veluti rami ejus, & fructus. Si non potestis comprehendere, ait ille, omnes hos ramos, quorum tanta extensio est, satis vobis sit radix, in qua omnes illi continentur. Qui amat, omnia scit, quia possidet finem, ad quem omnia referuntur; ne dicas te Scripturas assequi non posse; Deum ama, & nihil erit, quod non intelligas. *Ille venet, & quod patet, & quod latet in divinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus.* In eadem Præfatione.

Metus efficiebat, ut lex vetus observaretur, amor vero, ut nova.

S. Augustinus libro contra Adimantum cap. 7. ait utriusque testamenti discrimen duplici verbo explicari; amore, & timore, quorum hic ad veterem hominem, ille ad novum pertinent: hoc potissimum discrimen est. Nova enim lex illa est, quam Deus pollicetur se in spiritu impressurum, & descripturum in corde, & quam ibi scripsit conferens Spiritum Sanctum, qui charitatem effundit, ut veritatis, ac justitiæ amorem conciliet. Itaque nova hæc lex efficit, ut ametur quidquid jubet; cum lex lapideis tabulis inscripta, hominibus eorum tantum offendens officia, minas dumtaxat habeat, quibus sibi conciliet obedientiam. Discrimen hoc innuere voluit Apostolus in Epistola ad Romanos, cum ait: non accepimus spiritum servitutis, in timore adhuc vivamus, sed spiritum adoptionis filiorum Dei. Spiritus servitutis timor est; spiritus adoptionis amor. Timor efficit servos, amor filios. Judæi, qui nonnisi propter supplicii metum operabantur, servi erant; christiani, qui amant, veri sunt filii. *Ex libro, cui titulus, Moralis Theologia S. Augustini.*

Discri-

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON
Biblioteca Valverde y Tellez